

Bożena Wójtowicz, Mariola Tracz
Zakład Dydaktyki Geografii
Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Popularność geografii jako kierunku studiów

Wprowadzenie

W Polsce od lat 90. XX wieku obserwujemy gwałtowny wzrost liczby studentów. Według danych statystycznych, liczba studentów zwiększyła się kilkakrotnie, w roku akademickim 1990/91 studiowało 403,8 tys. osób, a w 2008/09 – 1,927 mln osób. Do wzrostu liczby studentów przyczynił się wzrost liczby uczelni. W roku akademickim 2008/09 funkcjonowało 458 uczelni, w tym uczelnie niepaństwowe stanowiły 2/3 ogółu szkół wyższych. Znamienne jest to, iż część z nich powstała w ośrodkach do tej pory niemających tradycji uniwersyteckich. Ten gwałtowny wzrost zainteresowania studiami w pierwszym etapie wynikał z przemian gospodarczych, które zaszły w Polsce po 1989 roku, obecnie jest także efektem procesów globalizacji oraz tworzenia się społeczeństwa informacyjnego. Obserwuje się też zróżnicowane zainteresowanie kierunkami studiów wśród absolwentów szkół średnich, przy czym od kilku lat dominują wybrane kierunki (Tracz 2001; Tracz, Mróz 2001; Tracz i in. 2009).

Jak zatem jest rozumiany termin *popularność*? Według *Słownika języka polskiego* (2002) popularność, to ‘wziętość, rozgłos wśród szerokich kręgów społeczeństwa, powodzenie’ (s. 716). Popularność danego kierunku studiów przejawia się liczbą osób ubiegających się o przyjęcie na wybrane studia oraz liczbą studiujących na danym kierunku. Zależy ona od wielu czynników, do których zaliczyć należy m.in. zachodzące procesy demograficzne, zmiany społeczne, zapotrzebowanie gospodarki na wybranych specjalistów, rangę i pozycję danej dyscypliny naukowej, indywidualne zainteresowania i predyspozycje jednostki oraz uwarunkowania formalno-prawne (np. limity przyjęć, prawne ograniczenia, kierunki zamawiane itp.). Istotny wpływ na popularność wywiera element psychologiczny motywu wyboru. W literaturze termin *motyw* jest różnie definiowany. Według polskiego psychologa T. Tomaszewskiego (1970), „motyw jest to stan wewnętrznego napięcia, od którego zależy możliwość i kierunek aktywności organizmu” (s. 117–178). Można zatem powiedzieć, że motyw stanowi wewnętrzną pobudkę do działania, jest chęcią zaspokojenia jakiejś potrzeby. Natomiast motywacja to ogół motywów występujących aktualnie u danej jednostki. Motywację uruchamiają czynniki zewnętrzne (motywacja zewnętrzna) oraz działania wykonywane wskutek zainteresowania jednostki (motywacja wewnętrzna). Jak wskazuje J. Brophy (2004), „żeby mieć do czegoś motywację, potrzebne są dobre powody, aby tym czymś się zająć, a nie tylko pewność, że potrafimy to coś zrobić, jeśli się nam chce” (s. 108).

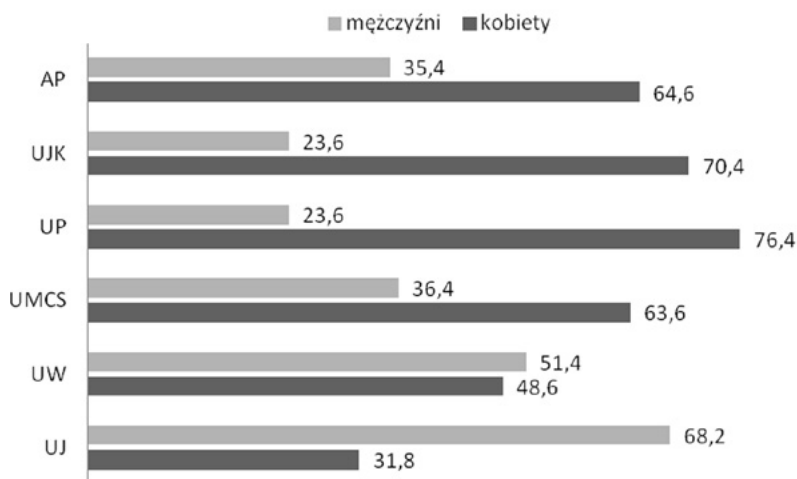
Zakres i metoda badań

Celem podjętych badań była próba ustalenia poziomu zainteresowania studiami geograficznymi wśród maturzystów wybierających egzamin maturalny z geografii i uczniów biorących udział w II etapie olimpiady geograficznej oraz czynników, którymi kieruje się młodzież wybierająca studia geograficzne. Badania zrealizowano za pomocą metody sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankiety. Przeprowadzono je wśród 420 uczniów szkół ponadgimnazjalnych

– zdających geografię na maturze w 2010 roku w 4 województwach: małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i pomorskim oraz wśród 150 uczestników 2 etapu olimpiady geograficznej (rejonowej) w okręgu katowickim i krakowskim. W badaniach posłużono się kwestionariuszem ankiety, który zawierał 19 pytań pogrupowanych w 3 główne zagadnienia: informacje dotyczące ankietowanej osoby, zainteresowania geografią i dalsze plany związane ze studiami.

Badaniami diagnostycznymi objęto także studentów, łącznie 240 osób, z kilku ośrodków akademickich kształcących geografów (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Pedagogiczny, Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego, Akademia Pomorska). W badanej grupie kobiety stanowiły 62,5%, a mężczyźni 39,5%. Respondentami byli studenci 3 roku studiów licencjackich (85,5% stacjonarnych), 5-letnich magisterskich (8,9%) i studiów II stopnia – magisterskich (5,6%). W celu zebrania materiału empirycznego posłużono się kwestionariuszem ankiety, który miał za zadanie dostarczyć danych na temat motywów wyboru geografii jako kierunku studiów i jej popularności. Kwestionariusz zawierał 17 pytań pogrupowanych w 4 grupy tematyczne. Wśród pytań były pytania zamknięte (12) i otwarte, w których ankietowani mieli możliwość samodzielnego udzielenia odpowiedzi (5). Zaprezentowane w ankiecie pytania uporządkowano w następujące grupy tematyczne: zainteresowania geografią w szkole średniej, motyw wyboru studiów geograficznych, a także opinia ankietowanych o jakości kształcenia (kadra naukowa, baza dydaktyczna, zasoby biblioteki geograficznej i zbiory kartograficzne) i oceny opanowania wybranych umiejętności w czasie studiów geograficznych oraz dalszych planów zawodowych.

Ryc. 1. Struktura płci ankietowanych studentów geografii według uczelni (w %)

Źródło: opracowanie własne.

W niniejszym opracowaniu zdecydowano się na zeprezentowanie wybranych wyników, tj. tych, które uznano za szczególnie ważne z punktu widzenia poruszanej problematyki.

Liczba studentów geografii na tle ogólnej liczby studentów w kraju i popularnych kierunków studiów

Liczba kandydatów ubiegających się o przyjęcie na dany kierunek studiów jest po części wyrazem popularności danej dyscypliny i odzwierciedleniem zapotrzebowania rynku na specja-

listów tego kierunku. Należy jednak zauważyć, iż na liczbę kandydatów mają także wpływ uwarunkowania formalne, np.: limity przyjęć wyznaczone przez uczelnie (są często zwiększane), możliwości ubiegania się o przyjęcie na kilka kierunków studiów (prawie do trzech, ale uczelnie dokonują znacznej modyfikacji tego zapisu), co utrudnia dokonywania porównań. Niemniej daje to obraz popularnych kierunków studiów w kraju i odniesienie do pozycji geografii w preferencjach wyboru dokonywanego przez młodzież.

Tab. 1. Liczba kandydatów na dzienne studia geograficzne na tle liczby kandydatów na inne kierunki

Lp.	Nazwa kierunku	Lata					
		2001/02	ranking	2003/04	ranking	2008/09	ranking
1	pedagogika	35 864	1	35 340	1	32 019	2
2	informatyka	29 248	2	24 700	5	18 890	7
3	zarządzanie	26 082	3	24 900	4	34 706	1
4	prawo	23 231	4	31 052	2	27 471	3
5	ekonomia	17 774	5	30 700	3	23 278	4
6	budownictwo	*		*	*	21 200	5
7	ochrona środowiska	11 463	14	11 200	15	11 344	16
8	historia	9 739	14	8 749	19	*	*
9	biologia	9 449	18	7 982	29	*	*
10	geografia	8 629	20	7 745	30	*	*
11	turystyka i rekreacja	*	*	10 300	17	16 746	9
12	europaistyka	**	**	*	*	10 667	18

* – brak danych

** – nie było kierunku

Źródło: raporty MNiSW o naborze na studia, 2001, 2003, 2008, www.nauka.gov.pl.

Z publikowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego raportów o wynikach przeprowadzonej w danym roku akademickim rekrutacji na studia dzienne w uczelniach państwowych, zawierających m.in. listę 20 najpopularniejszych kierunków studiów w danym roku, wynika, że geografia systematycznie spada w rankingu najpopularniejszych kierunków studiów w kraju (tab. 1). Tendencję tę potwierdza chociażby liczba kandydatów przypadająca na 1 miejsce na studiach geograficznych, która wynosiła średnio w 2005 roku 7,8 osób, w 2006 roku – 6,7 osób, a w 2008 roku – 5,0 osób. W poszczególnych uczelniach wartość ta była zróżnicowana, stosunkowo dużo kandydatów w ostatnich latach odnotowały Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie (w 2005 roku było to 20 osób na 1 miejsce), Uniwersytet Łódzki i Uniwersytet Gdański (Król 2007). Na zmniejszenie zainteresowania studiami geograficznymi w znaczącym stopniu wpłynęło uruchomienie nowych kierunków studiów, takich jak: turystyka i rekreacja, europaistyka, ochrona środowiska, a ostatnio gospodarka przestrzenna. Odzwierciedleniem tego procesu jest także mniejsza liczba studentów na kierunku geografia w 2009 roku, mimo dużego zainteresowania młodzieży maturą z geografii w latach 2005–2009 (Groenwald i in. 2008). Studenci geografii w roku 1995 stanowili blisko 1% studiujących w Polsce, a w ostatnich latach liczba studiujących geografiją uległa znacznemu zmniejszeniu (tab. 2).

Tab. 2. Liczba studentów geografii w latach 1995–2009

Wyszczególnienie	Lata							
	1995		2000		2005		2009	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
Studenci ogółem w tym:	789 440	100	1 578 241	100	1 953 832	100	1 927 000	100
studenci geografii	7 602	0,96	8 916*	0,56	9 369	0,47	7 989	0,41

* – bez studentów Uniwersytetu Szczecińskiego

Źródło: archiwa jednostek prowadzących studia geograficzne.

Zainteresowanie studiami geograficznymi wśród maturzystów oraz uczestników Olimpiady Geograficznej

Od wprowadzenia geografii do grupy pisemnych przedmiotów obowiązkowych do wyboru na maturze, tj. 2005 roku, obserwujemy znaczny odsetek uczniów wybierających ten przedmiot, zwłaszcza w technikum i liceach profilowanych. Liczba zdających geografię uległa zmniejszeniu, z 50,8% (201,2 tys.) w 2008 roku do 23,0% (83,0 tys.) w 2010 roku. Wpłynęła na to zmiana regulaminu matury w latach 2009–2012, gdzie uczeń może wybrać dodatkowy przedmiot, ale nie jest to obowiązkowe. Jednak geografia jest nadal najczęściej wybieranym przedmiotem, co wskazywałoby na jej popularność jako przedmiotu rekrutacyjnego na różne kierunki studiów (tab. 3).

Geografia jako przedmiot maturalny cieszy się dużą popularnością w szkołach ponadgimnazjalnych typu zawodowego. W latach 2005–2009 ok. 40% abiturientów techników i ok. 1/4 liceów profilowanych wybrało ten przedmiot na maturze. Jednocześnie zmniejszyła się liczba uczniów z liceum profilowanego z 37% w 2005 roku do 15% w 2008 roku. Jest to efekt zmniejszania się liczby szkół tego typu (*Rocznik statystyczny* 2007 i 2009). Ponadto obserwuje się stały wzrost liczby uczniów z liceów ogólnokształcących wybierających geografię na egzaminie maturalnym: z 17% w 2005 roku do 72% w 2010 roku. W najbliższych 3 latach, z powodu zmiany w regulaminie maturalnym, uczniowie liceów ogólnokształcących będą stanowić grupę najczęściej wybierających egzamin dodatkowy z geografii na maturze. Uzależnione jest to głównie od kryteriów rekrutacyjnych na poszczególne kierunki studiów.

Tab. 3. Liczba zdających geografię na egzaminie maturalnym w latach 2005–2010

Lata	Zdający egzamin maturalny (ogółem)	Zdający egzamin maturalny z geografii		Odsetek zdających geografię wg typu szkoły		
		ogółem	%	liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	technikum
2005	309 049	63 730	25,9	17,0	34,0	*
2006	415 293	114 911	28,9	21,0	38,0	41,0
2007	422 911	107 054	38,6	30,0	32,0	38,0
2008	446 000	151 240	42,0	32,0	19,0	49,0
2009	415 263	201 205	50,8	39,0	11,0	50,0
2010	366 623	83 089	23,0	72,0	5,0	23,0

* – nie przeprowadzono egzaminu maturalnego wg nowej zasady

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny* z lat 2005–2010.

Jeżeli rozpatrzemy wielkość ośrodka, w którym znajduje się szkoła ponadgimnazjalna, to w wypadku zdających geografę największą grupę stanowią absolwenci szkół ponadgimnazjalnych z miast średniej wielkości (20–100 tys. mieszk.) – ok. 38% i dużych miast (ponad 100 tys. mieszk.) – ok. 32%. Natomiast zmniejsza się liczba uczniów zdających geografę z małych miast (do 20 tys. mieszk.) i stale wzrasta liczba uczniów ze szkół znajdujących się na wsi (tab. 4). Wśród zdających geografę w dużych miastach absolwenci liceów ogólnokształcących stanowią 1/3 zdających. W miastach średniej wielkości przeważają uczniowie szkół zawodowych: liceum profilowanego – 37% oraz technikum – ok. 39%. Natomiast uczniowie liceum i technikum uzupełniającego stanowią stosunkowo duży odsetek w miastach średniej wielkości oraz miastach dużych (tab. 4).

Tab. 4. Zdający egzamin maturalny z geografii na poziomie podstawowym według typu szkoły i wielkości miejscowości, w której znajduje się szkoła

Wyszczególnienie	2007					2008				
	LO	LP	T	LU	TU	LO	LP	T	LU	TU
Wieś	2,7	5,7	8,1	9,5	5,2	4,0	5,9	8,2	9,5	5,2
Miasta do 20 tys. mieszk.	23,6	26,5	24,7	25,8	9,8	27,0	27,0	24,9	25,9	9,9
Miasta 20–100 tys.	37,0	39,0	39,1	33,6	41,7	35,4	38,5	38,9	33,5	41,8
Miasta powyżej 100 tys.	36,7	28,8	28,1	31,1	43,3	33,6	28,6	28,0	31,1	43,1
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

LO – liceum ogólnokształcące, LP – liceum profilowane, T – technikum, LU – liceum uzupełniające, TU – technikum uzupełniające

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Osiągnięcia maturzystów*, rok 2007 i 2008.

Przeprowadzone badania diagnostyczne na próbie 420 uczniów klasy III liceów ogólnokształcących i klasy IV techników w dużych miastach: Krakowie, Warszawie, Kielcach i Słupsku wykazały, iż maturzyści zdający geografę na maturze w 2010 roku najczęściej deklarowali następujące kierunki studiów: ekonomia – 20%, turystyka i rekreacja – 13%, geodezja i kartografia – 10%, geografia – 4,5%. Stosunkowo duży był odsetek uczniów, którzy nie byli zdecydowani co do wyboru kierunku studiów – 10%. Natomiast w grupie uczestników zawodów okręgowych olimpiady geograficznej (150 osób) deklaracje wyboru przyszłego kierunku studiów przedstawiały się następująco: ekonomia – 35%, geografia – 19,5%, geologia – 12,8%, geodezja i kartografia – 9%, prawo – 10,8%, medycyna – 5,9%. W tej grupie decyzji o kierunku studiów nie podjęło 15% badanych.

Uzyskane wyniki pokazują, iż zainteresowanie geografą przejawiające się m.in. uczestnictwem w olimpiadzie geograficznej czy wyborze geografii na egzaminie maturalnym nie jest równoznaczne z podjęciem studiów geograficznych.

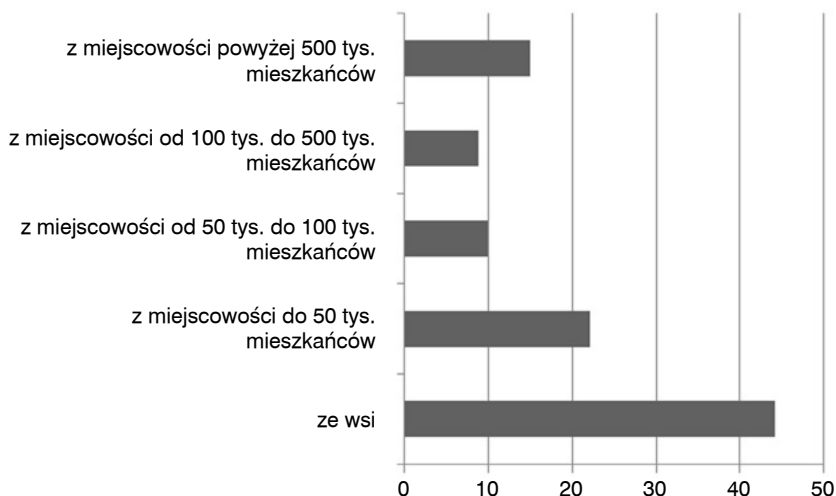
Motywy wyboru studiów geograficznych

Wśród ankietowanych studiujących geografę zaznacza się przewaga osób mieszkających na wsi (44,2%) oraz w miastach do 50 tys. mieszkańców (22,1%). Studenci mieszkający w miastach powyżej 500 tys. stanowili 15% osób, w miastach od 50 tys. do 100 tys. – 9,9% osób, w miastach od 100 tys. mieszkańców do 500 tys. – 8,8% osób (ryc. 2).

Analizując powiązanie respondentów z miejscem zamieszkania, należy stwierdzić, że ponad 1/3 ankietowanych studentów geografii pochodzi z ośrodków wiejskich, a z dużych miast

zaledwie 1/5. Obserwacje te potwierdzają także badania przeprowadzone w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (Podgórski i inni 2008) i Uniwersytecie im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (Król 2007).

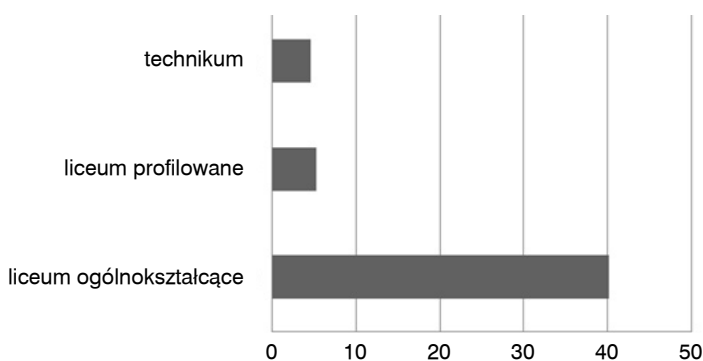
Ryc. 2. Studenci geografii według miejsca zamieszkania (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Badani studenci w większości są absolwentami liceum ogólnokształcącego – 80,4%, największe zróżnicowanie dotyczące ukończonego profilu cechowało studentów uczelni krakowskich: Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Pedagogicznego oraz Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Liceum profilowane ukończyło 10,4%, a technikum 9,2% respondentów (ryc. 3).

Ryc. 3. Studenci geografii według typu ukończonej szkoły ponadgimnazjalnej (w %)

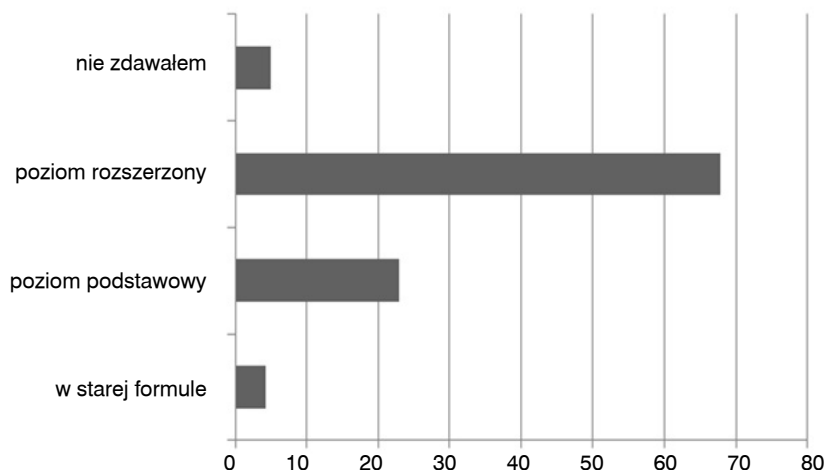

Źródło: opracowanie własne.

Większość studentów zdawała maturę z geografii w nowej formule (90,8%), tylko 4,2% w starej formule, a jedynie 5% nie zdawało matury z geografii (ryc. 4). Większość z nich zdawała maturę z geografii na poziomie rozszerzonym (67,8%), z czego prawie wszyscy ankietowani studenci z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Pedagogicznego i Uniwersytetu Warszawskiego, co wskazuje, iż poziom rozszerzony był kryterium rekrutacyjnym w tych uczelniach. Natomiast w pozostałych 2 uczelniach

odpowiedzi dotyczące zdających geografię na maturze z poziomu rozszerzonego i podstawowego rozłożyły się następująco: np. w Uniwersytecie im. Jana Kochanowskiego w Kielcach 32:18 i w Akademii Pomorskiej w Słupsku 22:20.

Ryc. 4. Studenci według formy egzaminu maturalnego z geografii (w %)

Źródło: opracowanie własne.

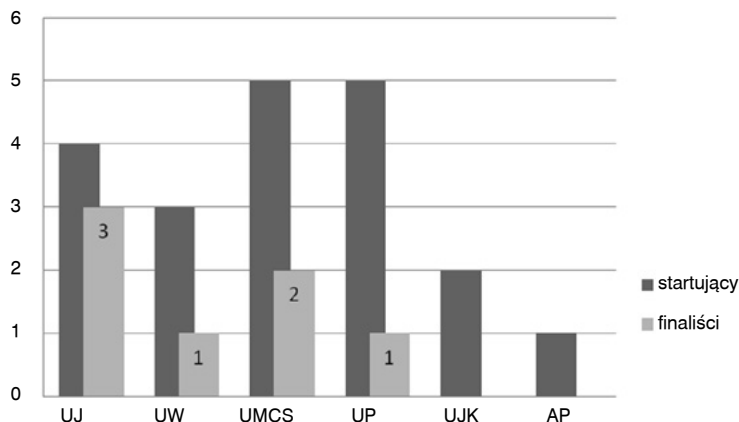
Zebrane dane potwierdziły małe zainteresowanie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych olimpiadą geograficzną. Wśród badanych tylko 19 osób (8%) brało udział w Olimpiadzie Geograficznej, z czego finaliści wybrali studia geograficzne w znanych ośrodkach akademickich, tj.: Uniwersytecie Jagiellońskim (2 finalistów), Uniwersytecie Warszawskim (1 finalista), Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (2 finalistów) i Uniwersytecie Pedagogicznym (1 finalista; ryc. 5). Uzyskane dane potwierdzają przeprowadzone badania dotyczące losów laureatów i finalistów pierwszych olimpiad, gdzie większość laureatów wybrała kierunki studiów niezwiązane z geografią (*Olimpiada Geograficzna 1982*).

Kolejna grupa tematyczna w badaniach dotyczyła wyboru studiów geograficznych w danej uczelni. Zapytano studentów, czy są to ich pierwsze studia, które podjęli, czy składali dokumenty na kierunek geografia na innych uczelniach, czy geografia była ich kierunkiem priorytetowym, dlaczego wybrali studia geograficzne w danej uczelni, w jaki sposób dowiedzieli się o kierunku geografia na danej uczelni i jakie czynniki zadecydowały o wyborze kierunku studiów. Dla blisko 85,8% studentów są to pierwsze studia, z czego 62,5% nie składało dokumentów na inne uczelnie; 24,2% respondentów podało, że jest to ich kolejny kierunek studiów.

Ponadto respondenci wskazywali, że podjęli równoległe naukę na 2 kierunku studiów. Najwięcej studentów geografii studiujących 2 kierunek było w Uniwersytecie Warszawskim (7 osób), Uniwersytecie Jagiellońskim (6 osób), Uniwersytecie Pedagogicznym (4 osoby), a najmniej w Akademii Pomorskiej (2 osoby). Wśród wybranych jako 2 kierunek najczęściej studenci wskazywali: ekonomię, nauki polityczne i socjologię.

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w procesie rekrutacji mogą złożyć dokumenty na 3 uczelnie. Spośród badanych studentów geografii 37,5% zadeklarowało, że składało dokumenty na więcej niż 1 uczelnię. Najwięcej osób złożyło dokumenty na Uniwersytet Jagielloński (28 osób, z czego z największą grupę stanowili studenci UP – 14 osób i UMCS – 11 osób). Kolejną uczelnią, na którą najwięcej studentów składało swoje dokumenty, był Uniwersytet Pedagogiczny (11 osób, z czego 8 osób stanowili studenci geografii UJ) oraz Uniwersytet Łódzki (9 osób złożyło dokumenty, z czego 6 osób z UJK).

Ryc. 5. Liczba studentów geografii biorących udział w Olimpiadzie Geograficznej

Źródło: opracowanie własne.

Dla przeszło połowy studentów (52%) geografia była kierunkiem priorytetowym, 38,1% respondentów chociaż zdawało też na inne kierunki, wybrało jednak geografię jako kierunek studiów.

Głównymi czynnikami, które zadecydowały o wyborze studiowania geografii w danej uczelni, były wg rankingu: bliskość studiowania, możliwość wyboru interesującej specjalności, prestiż uczelni (miejsce w rankingach), sugestie znajomych, atrakcyjność położenia uczelni. Na UJ studenci wskazali tradycje rodzinne (ryc. 6, ryc. 7).

Ryc. 6. Motywy wyboru studiów geograficznych w danej uczelni (liczba wskazań)

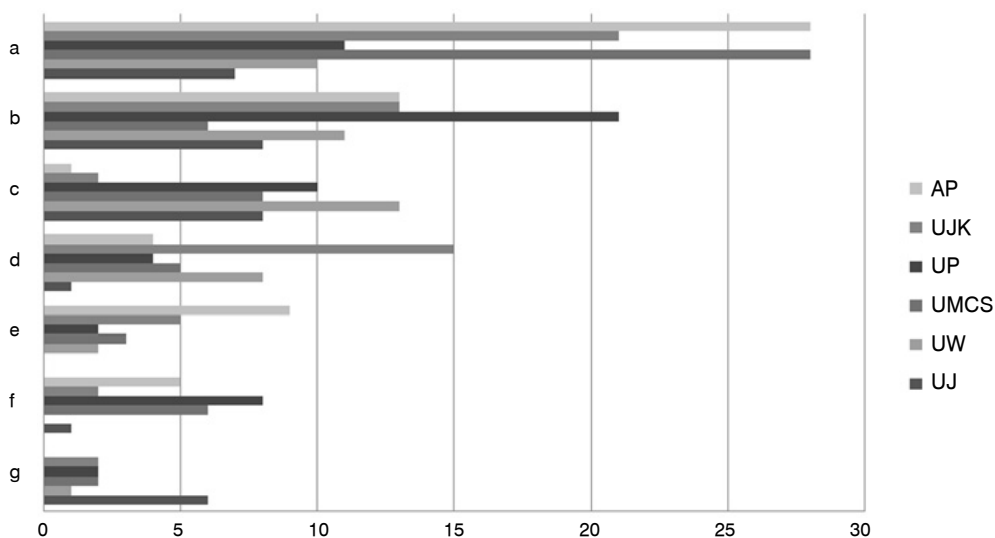

Źródło: opracowanie własne.

Studenci o kierunku studiów dowiedzieli się w większości z internetu (58%), a także od nauczyciela geografii (25%) oraz w czasie dni otwartych uczelni (20%). Uzyskane informacje pokazują jak ważnym źródłem informacji dla młodzieży jest internet. Dlatego wydziały/institute geograficzne powinny dołożyć wszelkich starań, aby na ich stronach internetowych znajdowały się aktualne i rzeczowe informacje o kierunku studiów. Wydaje się także celowe umieszczanie informacji o możliwości zatrudnienia po studiach geograficznych. Z doświadczeń autorek wynika, że młodzież ma małą wiedzę na ten temat i opiera się często na stereotypach.

Ryc. 7. Motywy wyboru studiów geograficznych w danej uczelni według deklaracji ankietowanych (liczba wskazań)

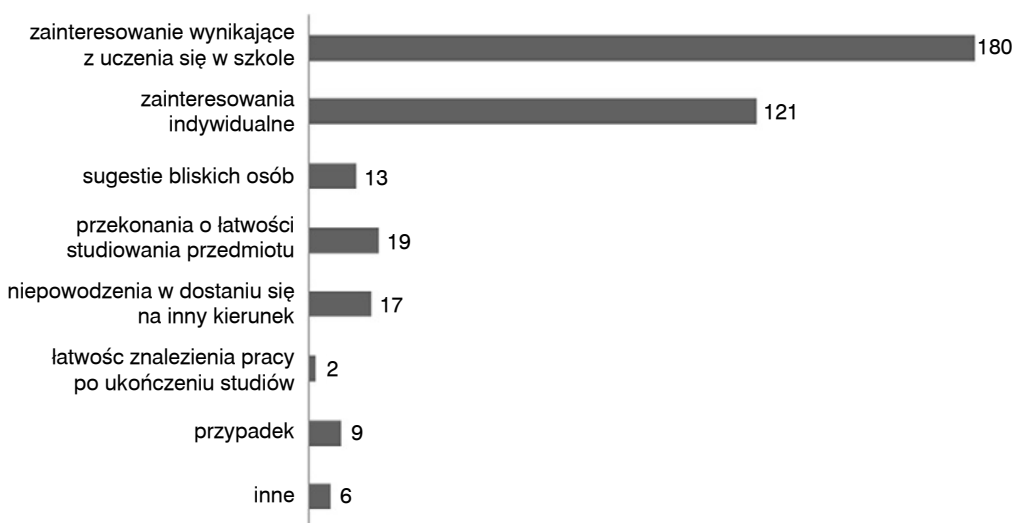

a – bliskość od miejsca zamieszkania, b – możliwość wyboru interesującej specjalności, c – miejsce uczelni w rankingach, d – atrakcyjność położenia uczelni, e – sugestie znajomych, f – tu zostałem przyjęty, g – inne

Źródło: opracowanie własne.

Na wybór kierunku geografia według rankingu wpłynęły: zainteresowania przedmiotem wynikające z uczenia się go w szkole (180 wskazań) oraz zainteresowania indywidualne (121 wskazań; ryc. 8).

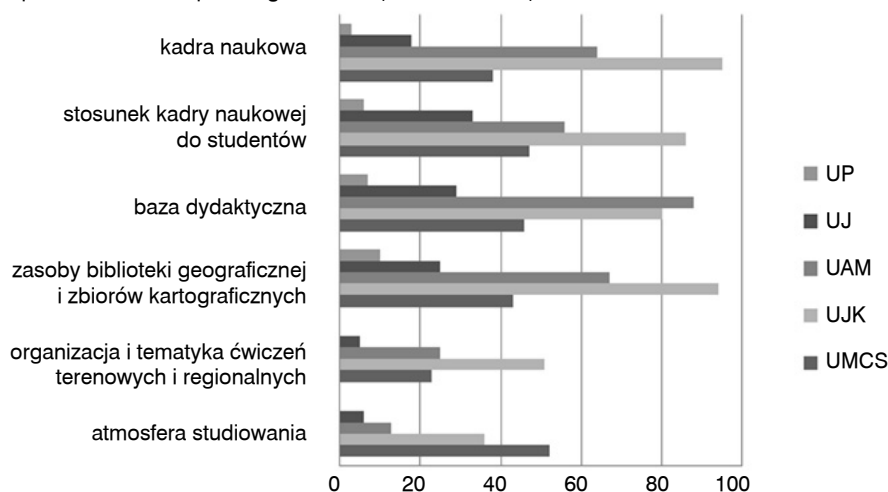
Ryc. 8. Motywy wyboru kierunku studiów – geografii (liczba wskazań)

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna grupa tematyczna obejmowała oczekiwania studentów wobec: kadry naukowej, bazy dydaktycznej, zasobów biblioteki geograficznej i zbiorów kartograficznych, organizacji i tematyki ćwiczeń terenowych oraz atmosfery studiowania na danej uczelni. Studenci generalnie dość dobrze ocenili kadrę naukową. Najlepszą ocenę otrzymała kadra naukowa z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Warszawskiego. Stosunek kadry naukowej do studentów najwyżej ocenili studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego. Baza dydaktyczna najlepiej została oceniona na Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Pedagogicznym, nieco gorzej w Akademii Pomorskiej i Uniwersytecie Warszawskim. Zasoby biblioteki geograficznej i zbiorów kartograficznych zostały ocenione przez studentów wszystkich uczelni jako dobre. Również organizacja i tematyka ćwiczeń terenowych i regionalnych została oceniona wysoko przez badanych studentów. Najwyższą ocenę wśród respondentów otrzymała atmosfera studiowania na kierunku geografia (ryc. 9).

Ryc. 9. Opinia studentów o przebiegu studiów (liczba wskazań)

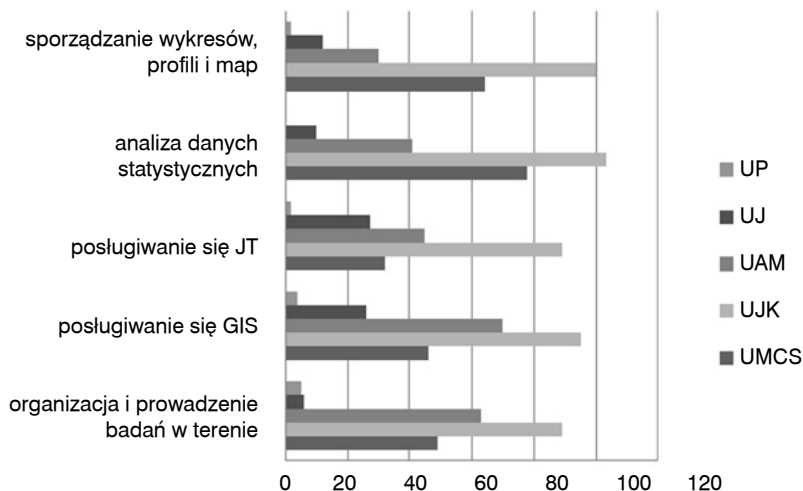
Źródło: opracowanie własne.

Ostania grupa tematyczna badań dotyczyła oceny opanowania wybranych umiejętności w czasie studiów geograficznych i planów studentów na przyszłość. Jako najlepiej opanowaną umiejętność w trakcie studiów geograficznych studenci wszystkich uczelni wskazywali: analizę danych statystycznych oraz sporządzanie wykresów, profili i map, zaś za najgorzej opanowane uważają umiejętności związane z technologią informacyjną (IT) i GIS (ryc. 10).

Jak wykazały badania, większość studentów studiów licencjackich deklaruje kontynuowanie nauki na studiach magisterskich, co napawa optymizmem i wskazuje na popularność kierunku geografia. Wśród studentów studiów magisterskich tylko 6 osób zadeklarowało chęć podjęcia studiów doktoranckich z geografii (z czego 2 osoby z UJ, jedna z UW i 3 osoby z UJK). Z punktu widzenia rozwoju geografii jako nauki, nie jest to rezultat zadawalający. Wśród badanych 32 osoby zadeklarowały chęć wyjazdu za granicę po ukończeniu studiów.

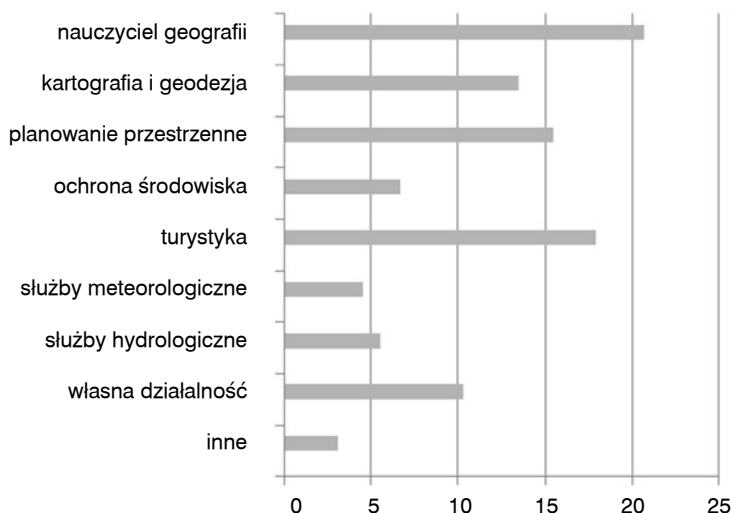
Według rankingu, najwięcej studentów geografii zadeklarowało podjęcie pracy w charakterze nauczyciela geografii (20,7%), należy jednak pamiętać, że największą populację wśród badanych stanowili studenci uczelni pedagogicznych – UP, UJK i AP; w turystyce (17,9%) i planowaniu przestrzennym (17,9%); w kartografii i geodezji (13,5%), a 10,3% chciałoby założyć własną działalność gospodarczą (ryc. 11).

Ryc. 10. Ocena zdobytych umiejętności w czasie studiów geograficznych (liczba wskazań)

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 11. Plany zawodowe studentów geografii (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Podjęte badania pilotażowe umożliwiły autorkom ocenę popularności studiów geograficznych oraz uchwycenie istotnych czynników wpływających na zainteresowanie studiami geograficznymi wśród młodzieży, co powinno pomóc uczelniom prowadzącym kierunek geografia w opracowaniu strategii popularyzacji tego kierunku wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Uzyskane informacje pozwoliły na sformułowanie pewnych uogólnień. A oto one:

- uruchamianie nowych kierunków studiów pokrewnych geografii wpłynęło na zmniejszenie zainteresowania studiami geograficznymi wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych;
- studia geograficzne w większym zakresie podejmują kobiety niż mężczyźni, poza najstarszymi uczelniami (UJ, UW), gdzie te proporcje są bardziej wyrównane;

- studenci geografii są w większości absolwentami liceów ogólnokształcących, co wskazuje na możliwości zainteresowania studiami geograficznymi wśród absolwentów techników, zwłaszcza o profilach spokrewnionych z geografią, jak technika: geodezyjne, telekomunikacyjne, geologiczne itp. Wymaga to od władz jednostek kształcących geografów wprowadzenia nowych specjalności w ramach kierunku geografia, atrakcyjnych dla tej grupy odbiorców;
- wybór egzaminu maturalnego z geografii w dużym stopniu uzależniony jest od wymagań rekrutacyjnych na poszczególne kierunki studiów, a nie tylko zainteresowania przedmiotem;
- studenci geografii wybrali ten kierunek studiów ze względu na zainteresowanie rozbudzone uczeniem się go w szkole oraz indywidualnymi zainteresowaniami, a zatem liczba godzin przeznaczona na geografię jak i jakość kształcenia geograficznego w szkole powinna być przedmiotem troski nie tylko dydaktyków geografii, ale także wszystkich geografów;
- studenci są zadowoleni z warunków studiowania pod względem kadry nauczycielskiej, bazy dydaktycznej, zasobów biblioteki geograficznej i zbiorów kartograficznych. W procesie merytorycznego kształcenia geografów więcej troski należy okazać kształtowanym kompetencjom geograficznym, takim jak: posługiwaniem się IT (informacja technologiczna) i wybranymi programami GIS;
- większość absolwentów planuje podjąć studia magisterskie, dlatego też należałoby rozważyć, na ile zmiana trybu kształcenia studentów wpływa na jakość przygotowania studentów geografii, zwłaszcza w odniesieniu do studiów nauczycielskich.

Dzisiaj istotnym z punktu widzenia dalszego rozwoju geografii jako dyscypliny jest także jej popularność wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Zasadne staje się więc podjęcie dalszych badań nad popularnością geografii jako kierunku studiów oraz możliwości zatrudnienia absolwentów tego kierunku w odniesieniu do zachodzących przemian społecznych i gospodarczych w kraju.

Literatura

- Brophy J., 2004, *Motywowanie uczniów do nauki*, PWN, Warszawa.
- Groenwald M., Plit F., Rodzoś J., Szkurlat E., Tracz M., 2008, *Raport o stanie geografii szkolnej w nowym systemie oświaty w Polsce*, „Dokumentacja Geograficzna”, nr 38, s. 5–17.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2005. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2006. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2007. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2008. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2009. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator maturalny 2010. Wstępna informacja o wynikach*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Osiągnięcia maturzystów w roku 2007*, Warszawa.
- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Osiągnięcia maturzystów w roku 2008*, Warszawa.

- Król M., 2007, *Motywy wyboru studiów geograficznych przez studentów Akademii Świętokrzyskiej* [w:] *Nauki geograficzne w badaniach regionalnych*, t. IV: *Region w edukacji przyrodniczo-geograficznej*, M. Strzyż, A. Zieleński (red.), Instytut Geografii AŚ w Kielcach, Oddział Kielecki PTG, Kielce, s. 59–63.
- Olimpiada Geograficzna IV–VI, 1982*, A. Dylikowa, M.M. Wilczyńska (red.), WSiP, Warszawa.
- Podgórski Z., Tyszkowski S., Stańczyk R., 2008, *Studia geograficzne w opinii studentów – oczekiwania, realia i perspektywy* [w:] *Polska dydaktyka geografii: idee – tradycje – wyzwania*, A. Hibszer (red.), „Prace Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego”, nr 47, Sosnowiec, s. 209–217.
- Raport MNiSW o naborze na studia w 2001 roku*, www.nauka.gov.pl.
- Raport MNiSW o naborze na studia w 2003 roku*, www.nauka.gov.pl.
- Raport MNiSW o naborze na studia w 2008 roku*, www.nauka.gov.pl.
- Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny RP 2007*, Warszawa.
- Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny RP 2009*, Warszawa.
- Słownik języka polskiego PWN*, 2002, Warszawa.
- Tomaszewski T., 1970, *Z pogranicza psychologii i pedagogiki*, PZWS, Warszawa.
- Tracz M., 2001, *Edukacja* [w:] *Encyklopedia geograficzna świata. Suplement*, Wyd. OPRES, s. 448–452.
- Tracz M., Mróz G., 2001, *Szkolnictwo w województwie małopolskim*. „Folia Geographica”, seria „Geographica-Oeconomica”, vol. 31/32 s. 207–223.
- Tracz M., Borowiec M., Mróz G., 2009, *Szkolnictwo w województwie podkarpackim*. „Folia Geographica”, seria „Geographica-Oeconomica”, vol. 33, s. 103–118.